

Przedmowa

Wdzięczność nie jest przelotnym uczuciem, lecz egzystencjalną postawą, wyrosłą z doświadczenia z a w d z i ę c z a n i a czegoś komuś, a to znaczy: świadomości dopełnienia nas o coś, czego sami nie potrafilibyśmy osiągnąć¹.

Rzeczą szczególnie dla mnie miłą jest możliwość podziękowania wszystkim osobom, które w różny sposób przyczyniły się do powstania książki. W pierwszej kolejności pragnę nade wszystko podziękować najpiękniej jak potrafię memu Mistrzowi – Profesorowi *Maksymilianowi Pazdanowi*, który zainspirował mnie do zajęcia się klauzulą rozsądku i przez cały czas pracy nad książką służył mi swą mądrą radą, nieocenioną pomocą i udostępnił mi bez ograniczeń swoją bibliotekę. Bez Jego rad i wsparcia praca byłaby zapewne nadal *in statu nascendi*.

Słowa wielkiej wdzięczności kieruję też do Pana Profesora *Zbigniewa Radwańskiego*, za okazaną mi życzliwość oraz bardzo ważne dla mnie uwagi i rady, które umocniły mnie w przekonaniu, że zajmować się klauzulą rozsądku warto. Dziękuję też Panu Profesorowi za umożliwienie mi korzystania z materiałów będących w dyspozycji Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Cywilnego.

Dziękuję pięknie Pani Profesor *Ewie Łętowskiej*, za pomoc w zrozumieniu mechanizmu działania klauzul generalnych z punktu widzenia praktyki Trybunału Konstytucyjnego i przybliżenie zjawiska „promieniowania” Konstytucji na prawo prywatne za pośrednictwem tychże klauzul. Rady Pani Profesor sprawiły, że łatwiej było mi zmierzyć się z kwestią wykładni klauzul generalnych z uwzględnieniem wartości konstytucyjnych.

Bardzo serdecznie dziękuję Panu Profesorowi *Paulowi Meijknechtowi*, za życzliwe uwagi i cenne rady dotyczące holenderskiej klauzuli *redelijckheid an billijckheid* i wszelkie wyjaśnienia odnoszące się do holenderskiej kultury prawnej, które pomogły mi ją lepiej zrozumieć. Dziękuję także Panu Profesorowi za pomoc w rozstrzygnięciu wątpliwości terminologicznych dotyczących holenderskiego języka prawnego, a także pomoc w zdobywaniu materiałów dotyczących prawa holenderskiego. Bez pomocy Pana Profesora *Meijknechta* niezmiernie trudno byłoby mi prowadzić badania dotyczące holenderskiego systemu prawnego. Panu Profesorowi *Ewoud'owi Hondius'owi* bardzo

---

¹ W. Stróżewski, O wielkości. Szkice z filozofii człowieka, Kraków 2002, s. 313.

dziękuję za wyjaśnienie mi powodów, dla których ustawodawca holenderski wprowadził do KC klauzulę *redelijkheid an billijkheid*. Za ważne dla mnie uwagi dotyczące tej klauzuli dziękuję też Panu Profesorowi *Marco Loos'owi*. Pragnę też złożyć podziękowania Panu mgr *Rafałowi Mańko* z Uniwersytetu w Amsterdamie za jego życzliwe choć krytyczne uwagi dotyczące klauzuli rozsądku i wielką pomoc w zebraniu materiałów dotyczących prawa holenderskiego.

Bardzo ważne były dla mnie wielce mądre rady z zakresu teorii i filozofii prawa Pana Profesora *Józefa Nowackiego* (†), który zawsze znajdował czas na podzielenie się z innymi swymi poglądami i doświadczeniem. Pan Profesor udzielając rad był daleki od wyznaczania kierunku, w jakim koniecznie należy zmierzać poszukując rozwiązań. Potrafił natomiast przedstawić „adeptowi” wielką różnorodność dróg, którymi można podążać, aby osiągnąć cel własnych badań. Za to wszystko składam Panu Profesorowi słowa wielkiej wdzięczności. W tym samym zakresie dobrych rad udzielali mi także Panowie: Profesor *Zygmunt Tobor* i dr *Tomasz Pietrzykowski*, którym za to bardzo dziękuję.

Jestem też niezmiernie wdzięczna Pani dr *Annie Marii Zachariasiewicz*, Pani Profesor *Bernadettcie Fuchs* i Pani dr *Monice Jagielskiej*, które nigdy nie odmówiły mi swej pomocy i służyły dobrą radą, doświadczeniem i zgromadzonymi materiałami. Za pomoc i wsparcie pragnę też podziękować Panu dr *Wojciechowi Klycie*.

Z wielką radością dziękuję kierownikowi Katedry Prawa Cywilnego i Prywatnego Międzynarodowego Panu Profesorowi *Wojciechowi Popiołkowi* i wszystkim pracownikom za życzliwość i niepowtarzalnie komfortowe warunki pracy wynikające z niezwykle przyjaznej atmosfery w naszej Katedrze. To wielka radość i zaszczyt móc pracować w tak dobrym i serdecznym towarzystwie. Dziękuję również zaprzyjaźnionej z Katedrą mgr *Anecie Wiewiórowskiej*, za życzliwość i pomoc w udostępnianiu interesujących mnie źródeł i materiałów.

Dziękuję również bardzo Pani *Danusi Gburskiej*, która jako kierownik naszej wydziałowej biblioteki dba nieustannie o zawartość bibliotecznych zbiorów czyniąc je imponującymi, a także błyskawicznie zdobywa interesującą nas literaturę.

Słowa podziękowania należą się też osobom, które wspierały mnie w tłumaczeniach i rozstrzyganiu wątpliwości terminologicznych: Pani *Marcie Kozłowskiej* (z języka rosyjskiego i języków państw byłego Związku Radzieckiego), Pani *Xymencie Ziółkiewicz* (z języka włoskiego i hiszpańskiego) oraz Pani *Beacie Pękali* (z języka holenderskiego). Dziękuję również Pani dr *Terecie Sokólskiej*, za pomoc przy korekcie technicznej na etapie poprzedzającym wydanie pracy.

Serdecznie dziękuję także Pani *Ewie Skibińskiej* i Panu *Jakubowi Jacynie* z Wydawnictwa C. H. Beck za życzliwość i przyjęcie pracy do publikacji niemal „z marszu”. Pięknie dziękuję Paniom Redaktor: *Aleksandrze Dróżdż* i *Mag-*

dalenie Cymerskiej za profesjonalną pomoc przy nadaniu pracy jej ostatecznego kształtu.

Największe słowa wdzięczności kieruję jednak do moich najbliższych. Bez wsparcia i cierpliwości mego męża *Piotra* i synów: *Mikołaja* i *Mateusza* nie mogłabym nawet pomyśleć o rozpoczęciu pracy nad książką. Dziękuję im szczególnie za wyrozumiałość w ciągu tych wszystkich godzin, których nie spędziłam z nimi pisząc pracę habilitacyjną.